

ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО МЕТОДУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «МОЯ СІМ'Я» ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ-МЕДИКАМИ (СТАТТЯ 1)

USE OF THE COMMUNICATIVE METHOD DURING STUDYING THE TOPIC «MY FAMILY» BY FOREIGN MEDICAL STUDENTS (ARTICLE 1)

У статті проаналізовано особливості оволодіння усною та писемною формами української мови як іноземної. Обґрунтовано необхідність дослідження основних аспектів вивчення теми «Моя сім'я» іноземними студентами медичних вишів, що спрямовані на забезпечення базових комунікативних потреб студентів у побутовій і навчально-професійній сферах. Подано спеціальні навчальні техніки та інноваційні підходи до вивчення української мови. Розроблено систему вправ, метою якої є збагачення словникового запасу іноземців, розвиток усного й писемного, монологічного та діалогічного мовлення, удосконалення вмінь і навичок з усіх видів мовленнєвої діяльності.

Ключові слова: українська мова як іноземна, система вправ, лексико-граматичний матеріал, комунікативні потреби, професійне спрямування.

к изучению украинского языка. Разработана система упражнений, направленная на обогащение словарного запаса иностранцев, развитие устной и письменной, монологической и диалогической речи, усовершенствование умений и навыков из всех видов речевой деятельности.

Ключевые слова: украинский язык как иностранный, система упражнений, лексико-грамматический материал, коммуникативные потребности, профессиональное направление.

The article analyzes the peculiarities of mastering the oral and written forms of the Ukrainian language as a foreign language. The necessity of studying the main aspects of studying the topic "My family" by foreign students of medical universities, aimed at providing basic communication needs of students in the domestic and educational-professional spheres is substantiated. Special educational techniques and innovative approaches to the study of the Ukrainian language are presented. The system of exercises aimed at enriching the vocabulary of foreigners, the development of oral and written, monological and dialogical speech, improving the skills of all types of speech activity is developed.

Key words: Ukrainian language as a foreign language, system of exercises, lexico-grammatical material, communicative needs, professional direction.

УДК 372.881.1

Шеремета Л.П.,
канд. пед. наук,
старший викладач
кафедри української мови
ДВНЗ «Тернопільський державний
медичний університет
імені І.Я. Горбачевського
Міністерства охорони здоров'я України»

В статье проанализированы особенности овладения устной и письменной формами украинского языка как иностранного. Обоснована необходимость исследования основных аспектов изучения темы «Моя семья» иностранными студентами медицинских вузов, направленных на обеспечение базовых коммуникативных потребностей студентов в бытовой и учебно-профессиональной сферах. Поданы специальные учебные техники и инновационные подходы

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Розширення наукових, економічних і культурних зв'язків, становлення української держави як рівноправного партнера у світовому освітньому просторі створюють умови для навчання іноземних громадян у вищих навчальних закладах (далі – ВНЗ) України. Державна мова – українська – для майбутніх фахівців виступає навчальним предметом й освітньою дисципліною, засобом всебічного розвитку, провідником у їх становленні як професійних особистостей. Виникає потреба формування у студентів-іноземців української мовленнєвої компетенції, що є неможливим без їхньої мовної підготовки. Важливим є усвідомлення того, що весь процес навчання української мови як іноземної має відбуватися на основі засвоєння системи мови загалом, а також її закономірностей.

Основна мета навчання мови іноземцями – комунікативна, що полягає у вивченні мови як засобу спілкування у розмовно-побутовій і професійній сферах. Відповідно до цього процес вивчення української мови як іноземної у ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України» спрямований на «практичне володіння мовою на рівні, достатньому для здійснення пізнавальної діяль-

ності в соціокультурній і навчально-професійній сферах, що реалізується за допомогою комплексного підходу до підготовки майбутніх спеціалістів і передбачає взаємодію комунікативних, освітніх і виховних цілей» [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемою вивчення української мови як іноземної, в основі якої покладено комунікативний підхід, займалися багато методистів і наукових колективів; найбільш вагомий внесок зробили Л. Бей, Т. Єфімов, Т. Лагута, Б. Сокіл, О. Тростинська.

Мета статті полягає у розробленні основних аспектів методики вивчення української мови як іноземної, в основу якої покладено комунікативний підхід, зокрема опрацювання теми «Моя сім'я» відповідно до програми ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України» [1].

Виклад основного матеріалу. Вивчення української мови як іноземної відповідно до комунікативного принципу передбачає вміння доречно і правильно користуватися мовою в певних ситуаціях спілкування. Оволодіння засобами спілкування відбувається на основі інтуїтивного використання фрагментів висловлювання (граматика при цьому служить лише для правильної побудови

речень, а лексика вивчається в контексті під час її застосування). Як наслідок, уже з перших занять розвиток мовлення студентів-іноземців спрямований на вдосконалення вмінь і навичок правильного спілкування в певних соціально-побутових ситуаціях (теми «Етикет», «Як тебе звати?», «Країни й національності», «Люди і речі навколо нас», «Моя сім'я», «Наша родина», «У магазині», «Опис зовнішності» тощо [2]. Згодом до таких мовленевих ситуацій додається матеріал професійного спрямування, зокрема теми «Лікарня. Структура. Відділи», «Перша медична допомога», «В аптеці», «Довідка. Рецепт», «Медична карта хворого» [2]. Завданням викладача при цьому є підбір системи вправ, спрямованої на ефективне засвоєння та користування мовою в повсякденних ситуаціях спілкування студентів-іноземців.

Відповідно до програми курсу «Українська мова як іноземна» ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбавчевського МОЗ України» [1] на вивчення теми «Моя сім'я» відводиться 4 години – 2 практичних заняття. На нашу думку, на занятті доцільним буде використання словника, різнотипних лексико-граматичних завдань і творчих вправ комунікативно-ситуативного характеру, інформативних таблиць, текстів, діалогів. Для поточного контролю подано тестові завдання, виконання яких допоможе викладачу правильно оцінити знання студентів.

Пропонуємо систему вправ на опрацювання першого заняття цієї тематичної групи.

Завдання 1. Прочитайте і запам'ятайте.

- батьки – parents
- дитина – child
- дочка – daughter
- дядько – uncle
- кого – whom
- люди – people
- мама (мати, матір) – mother
- пацієнт – patient
- онук – grandson
- онука – granddaughter
- онуки – grandchild
- родина, сім'я – family
- син – son
- тато (батько) – dad (father)
- тітка – aunt
- у кого – who has
- чиє – whose (n.g.)
- чий – whose (pl.)
- чий – whose (m.g.)
- чия – whose (f.g.)
- присвійні займенники – possessive pronouns.

Завдання 2. Прочитайте. Запишіть слова в таблицю.

Сім'я, родина, мама (мати, матір), тато (батько), батьки, дочка, син, дитина, діти, дідусь, бабуся, онук, онука, онуки, брат, сестра, дядько, тітка.

Мій	Моя	Мої
батько	мама	батьки
...	...	...

Завдання 3. Дайте відповідь.

1. Це твій гуртожиток? 2. Це твій син? 3. Це твій викладач? 4. Це твоє місто? 5. Це твій батько? 6. Це твоя парта? 7. Це твої зошити? 8. Це твій університет? 9. Це твоя мама? 10. Це твої друзі? 11. Це твоя група? 12. Це твої сестри? 13. Це твій будинок? 14. Це твоя подруга? 15. Це твоя аудиторія? 16. Це твоя країна? 17. Це твої батьки? 18. Це твій чоловік?

Завдання 4. Запам'ятайте.

Родовий відмінок особових займенників

Займенники	Кого?		У кого?	
я	мене	звати	у мене	є
ти	тебе		у тебе	
він	його		у нього	
вона	її		у неї	
ми	нас		у нас	
ви	вас		у вас	
вони	їх		у них	

Завдання 5. Прочитайте.

Мене звати Ігор. Тебе звати Марія. Нас звати Аліна та Назар. Вас звати Михайло та Павло. Її звати Ольга. Його звати Андрій. Їх звати Олег і Вікторія.

У мене є сестра. У тебе є брат. У нього є бабуся. У неї є тітка. У нас є батьки. У вас є дядько. У них є дідусь.

Завдання 6. Допишіть займенники.

1. Ми іноземці. ... звати Омар, Кароліна та Вікторія.
2. Ми сестри. У ... є брат Абдул.
3. Ти мій товариш. У ... є дівчина.
4. Я студент. ... звати Еммануель.
5. Я Домініка. У ... є сестра.
6. Вони діти. У ... є батьки.
7. Ви студенти. ... звати Мааме, Меріам і Сейрам.
8. Вона моя сестра. У ... є друзі-іноземці.
9. Вона пацієнт. ... звати Галина.
10. Вони друзі. ... звати Кароль і Патрик.
11. Ви батьки. У ... є діти.
12. Він лікар. У ... є пацієнти.
13. Він викладач. ... звати Ігор.
14. Ти мій друг. ... звати Річард.

Завдання 7. Прочитайте. Запам'ятайте.

Присвійні займенники

Займенник	Присвійні займенники			
	Він Чий?	Вона Чия?	Воно Чие?	Вони Чий?
я	мій	моя	моє	мої
ти	твій	твоя	твоє	твої
він	Його			
вона	Її			
воно	Його			
ми	наш	наша	наше	наші
ви	ваш	ваша	ваше	ваші

ВОНИ	їхній	їхня	їхнє	їхні
	їх			

Це я. Це моя сім'я. Це моя мама. Це мій тато. Це мій брат. Це моя сестра. Це мій дідусь. Це моя бабуся. Це мої батьки.

Це ти. Це твій батько. Це твій брат. Це твоя мама. Це твоя сім'я. Це твоя сестра. Це твої батьки.

Це ми. Це наш тато. Це наш брат. Це наш дідусь. Це наша сім'я. Це наша мама. Це наша сестра. Це наша бабуся. Це наші батьки.

Це він. Це його батько. Це його брат. Це його мама. Це його сім'я. Це його сестра. Це його батьки.

Це вона. Це її тато. Це її брат. Це її дідусь. Це її сім'я. Це її мама. Це її сестра. Це її бабуся. Це її батьки.

Завдання 8. Дайте відповідь.

Чий це батько? Це (я) ... батько. Це (ти) ... батько. Це (він) ... батько. Це (вона) ... батько. Це (ми) ... батько. Це (ви) ... батько. Це (вони) ... батько.

Чия це мама? Це (я) ... мама. Це (ти) ... мама. Це (він) ... мама. Це (вона) ... мама. Це (ми) ... мама. Це (ви) ... мама. Це (вони) ... мама.

Чиє це місто? Це (я) ... місто. Це (ти) ... місто. Це (він) ... місто. Це (вона) ... місто. Це (ми) ... місто. Це (ви) ... місто. Це (вони) ... місто.

Чиї це батьки? Це (я) ... батьки. Це (ти) ... батьки. Це (він) ... батьки. Це (вона) ... батьки. Це (ми) ... батьки. Це (ви) ... батьки. Це (вони) ... батьки.

Завдання 9. Поставте запитання і дайте відповідь.

Зразок: сестра.

– Це твоя сестра?

– Так, це моя сестра. / Ні, це не моя сестра. Це моя тітка.

Батько, мати, дідусь, бабуся, брат, дочка, син, дядько, тітка, дружина, чоловік.

Завдання 10. Складіть діалоги за зразком.

– Це Ваш брат?

– Так, це мій брат.

– Як його звати?

– Його звати Іван.

Батько Іван Петрович, мати Олена Сергіївна, брат Андрій, сестра Марія, дідусь Олексій, бабуся Катерина, дядько Володимир, тітка Леся, син Сашко, дочка Марта.

Завдання 11. Прочитайте.

Я студент. Мене звати Дмитро. Це моя сім'я. Це мій тато. Його звати Володимир Михайлович. А це моя мама. Її звати Ольга Іванівна. Це мій брат. Його звати Андрій. А це моя сестра. Її звати Поліна. Тут мої дідусь Ярослав Миколайович і бабуся Надія Павлівна.

Завдання 12. Дайте відповідь.

1. Хто я? 2. Як мене звати? 3. Чия це сім'я? 4. Хто це? (батько) 5. Як звати тата? 6. Хто це? (мама) 7. Як її звати? 8. Хто це? (брат) 9. Як його звати? 10. Хто це? (сестра) 11. Як її звати? 12. Чиї

це брат і сестра? 13. Хто це? (дідусь і бабуся) 14. Де дідусь і бабуся? 15. Як звати дідуся? 16. Як звати бабуся? 18. Чиї це дідусь і бабуся?

Завдання 13. Тестові завдання.

Які слова відповідають темі «Моя сім'я»?

1. Які слова відповідають темі «Моя сім'я»?

- A. онука, понеділок, брат
- B. племінник, тітка, родичі
- C. син, стіл, діти
- D. ручка, чоловік, дружина
- E. ректорат, школа, лікарня

2. Які слова відповідають темі «Моя сім'я»?

- A. сім'я, речі, мама
- B. дочка, син, дідусь
- C. бабуся, онук, ліжко
- D. батьки, стіл, дочка
- E. сестра, середа, тітка

3. Виберіть правильне речення: Це (вони) брат.

- A. Це їхній брат.
- B. Це вони брат.
- C. Це мій брат.
- D. Це наш брат.
- E. Це ваш брат.

4. Виберіть правильне речення: Це (я) сім'я.

- A. Це моя сім'я.
- B. Це мій сім'я.
- C. Це моє сім'я.
- D. Це наш сім'я.
- E. Це їх сім'я.

5. Виберіть правильний варіант:

- A. Ти мій друг. Ти звати Ричард.
- B. Ти мій друг. Я звати Ричард.
- C. Ти мій друг. Їх звати Ричард.
- D. Ти мій друг. Нас звати Ричард.
- E. Ти мій друг. Тебе звати Ричард.

6. Виберіть правильний варіант:

- A. Це моя сестра. У мене є друзі-іноземці.
- B. Це Вона моя сестра. У тебе є друзі-іноземці.
- C. Це моя сестра. У їх є друзі-іноземці.
- D. Це моя сестра. У його є друзі-іноземці.
- E. Це моя сестра. У неї є друзі-іноземці.

7. Дайте відповідь на запитання: «Чия це сім'я?»

- A. Це наш сім'я.
- B. Це наше сім'я.
- C. Це наші сім'я.
- D. Це наша сім'я.
- E. Це нашого сім'я.

8. Дайте відповідь на запитання: «Чия це родина?»

- A. Це ваша родина.
  - B. Це ваш родина.
  - C. Це ваше родина.
  - D. Це ваші родина.
  - E. Це вашого родина.
9. Виберіть правильну відповідь.
- A. Чий? Ваше завдання.
  - B. Чия? Наше викладач.

- С. Чиє? Твій зошит.
D. Чий? Наш батько.
E. Чиє? Моє фото.
10. Виберіть правильну відповідь.
A. Чий? Моя подруга.
B. Чия? Наша група.
C. Чиє? Твої друзі.
D. Чий? Його батько.
E. Чий? Моя кімната.
11. Виберіть правильне речення.
A. Це моя мама.
B. Це моє мама.
C. Це мій мама.
D. Це мої мама.
E. Це наш мама.
12. Виберіть правильне речення.
A. Це ваша батько.
B. Це ваше батько.
C. Це ваш батько.
D. Це наша батько.
E. Це твоя батько.

Довідка. 1. В., 2. В., 3. А., 4. А., 5. Е., 6. Е., 7. D., 8. А., 9. Е., 10. В., 11. А., 12. С.

Висновки. Система вправ для вивчення теми «Моя сім'я» (заняття 1) допоможе студентам-іноземцям сформувати відповідні вміння і навички, необхідні для їхнього повсякденного спілкування. Перший крок – це запам'ятовування слів, виразів, що стосуються соціально-побутової сфери. Наступний етап – розвиток самоконтролю, підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Концепції мовної освіти іноземців у вищих навчальних закладах України. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/5396> (дата звернення 10.09.2018).
2. Нові технології навчання: наук.-метод. зб. Київ, 2004. 187 с.
3. Українська мова як іноземна: посібник. Тернопіль, 2017. 328 с.
4. Українська мова як іноземна: навч. посіб. Тернопіль, 2018. 168 с.